

Kärgenbergi Helina: elu muutus kipõstõ ja kipõs

Kae lk 2

Mõnistõ perändüsehoitja Tulviste Hele

Kae lk 3

Hirmsa kollin sahvrin: kass vai rott?

Kae lk 4

Soomõ-ugri filmifestival Tsiistren

28.06.–1.07. tulõ Võromaal Tsiistre külän neländät kõrda soomõ-ugri filmifestival FUFF.

Tsiistre linamuusõumi küläkinon võistlõsõ 23 lühküt filmi, miä omma tettü noidõ soomõ-ugri väikurahvidõ kotsilõ, kelle kodomaa jääs Vinnemaa ala. Päält võistlusõprogrammi näüdatäs viil saami, Ungari ja Soomõ filmikeisi, Eesti animatsiooni ni ummamuudu filmipruuvõ tervest ilmast.

Seod filmifestivalli tetäs selle, et soomõ-ugri filmikunsti edesi avita ja vahtsit filmitegijt vällä opada. Oppamisõ tüütärõ omma hummogidõ neläl pääväl. Oppasõ Kivastiku Mart ja ungarlanõ Dániel Erdélyi.

Filmitegemise oppust pidä tähtsäs festivali kunstilinõ juht, Ungarist Misso kanti elämä tulnu Edina Csüllög. Tä hindäs, et hõimurahvil jääs filmitego sakõst katski selle, et olõ-i rahha, a mõnikõrd ka selle, et olõ-i mõistmist.

Festivali kõrraldaja ütlese, et soomõ-ugri filmi, kiil ja miil omma põnöva ka tõisi rahvidõ jaos. Nii tultas Tsiistrehe kokko filme kaema Hispaaniast, Mehhikost, Jaapanist ja muialt. Seo festivali ja laembalt soomõ-ugri kultuuri hää hoitja om võro kirānik Kauksi Ülle.

Pileti ja kõgõ muu kotsilõ saa täpsembät teedüst kodolehe fuff.ee päält. Facebook: FUFF Finno-Ugric Film Festival.

Pindseldämise laagri latsilõ ja vanõmbilõ

Tsiistre küläkuan plaanitas pitä 2.–6. hainakuu pääväni viie päävä pikkunõ maalilaagri, kohe oodõtas latsi üten ummi

vanõmbidõga.

Laagrin saa maailmist oppi nii latsiga ütenkuun ku ka eräle. Suurõ inemise pindseldäse õlivärvega, latsi jaos omma vesivärvi. Päält tuu saa tsipakõsõ savikunstiga tutvust tetä.

Suurilõ inemiisile oppas maailmist Tarto ülikooli kunstioppaja Mossi Rauno. Latsi oppaja om kunstnik Rähni Jane. Oppus passis vähämbält viie aasta vannudsilõ latsilõ.

Päält oppuisi saava laagrilidsõ üten lüvvä Misso kandi suvõpidol Hino järve veeren, pido tulõ 7. hainakuu pääväl.

Oppuisi mano käü ka üumaja Tsiistre küläkuan ja süük (kolm kõrda päävän). Viiepäävdse laagri hind om kokko 180 eurot suurõ inemise ja 125 eurot latsõ päält, mitmõ latsõ päält veidemb (hind tulõ esi kokko kõnõlda). Kirjapandminõ kooni 25.06. maiden@tlu.ee vai Facebookin sõnomiga Tsiistre küläkualõ.

Tsõõrik vana ao jaanipäiv

Joba kümnes kõrd tulõ Urvastõ kihlkunnan Vahtsõn-Antslan päält suurt jaaniüütralli vana ao jaanipäiv.

Vanaolist kultuuri saa kuulda-nätä kelläst kuvvõst õdagu Vahtsõ-Antsla rahvamajan ja mõisapargin.

Üles astva Vahtsõ-Antsla rahvamaja näütetsõõr (jant «Waene Paul») ja Hopseri rahvatandsja. Rahvalikkõ tand-sõ oppas Hainsoo Meelika ja tandsus mängvä Ülemakstud Rentslihärrad.

Päält tuu saa mängi vana ao mängõ, sõita hobõsõvankriga jne.

Pido om ilma rahalda.

UL

Kipõ internet kodo mano

RAHMANI JAN

Kogokundõ tegüsä inemise võinu lõudä üles kipõ interneti tahtja ja alosta kaablividämise kotussidõ kokkolepmist, härgütäs Võro maavanõmb Kõivu Andres.

«Ku inemise umavahel saanu kokko leppü, sis täämbä om võimalik saia vähembält 90 protsõndi majapidämiisi mano kaabli sisse,» selet Kõivu Andres.

Kokkolepmine tähendäs joba ka tuud, et tetäs selges, kost kaabli minnä võinu. «Kõgõ om hädä jo maaküsimiisiga: kelle maa päält ja kuis kaabli läbi viiäs,» kõnõl Kõivu Andres võimalikõst hätit.

Kipõ interneti kaabli kodo mano tuumist Võro, Põlva, Valga ja Tarto maakunnan vidä mittetulundusütiis Eesti Andmõsidevõrk. Ütisüse mano omma tulnu mitmõ umavalitsusõ, hulgal umavalitsuisil käävä viil läbikõnõlõmisõ.

Eesti Andmõsidevõrk lupa vällä, et mano tulõjalõ lätt fiiberoptilidsõ kaabli külge tulõk masma kõgõ inämb 150 eurot. Võrkõ välläehitüse tugõmisõs om majandus- ja kommunikatsiooniministee-riüm plaannu tulõvas ja üle-tulõvas aastas toetusrahha. Parhilla tüütedas vällä reegli, kuimuudu tuud jagama naatas.

Maavanõmb: ei massa uutma jäiä

Maavanõmb Kõivu Andres ütles, et meil massa-i

RAHMANI JANI PILT

Valguskaabli omma inämbüisin paigun är veetü. Edesi olõs vaia võrk ühendä ka majapidämiisi ja ettevõttidõga, kon internetti pruugitas.

uutma ja märkmä jäiä, tulõ virka toimõnda. «Võromaa ei piä hannan juuskma, mi võimi olla edimäidsi hulgan,» ütöl tä.

Parhilla saa Eesti riik viil Euruupa Liidu käest api, a toetusõ saava 2020. aastil läbi ja sis om riigil säändsise suuri asju välläehitämist rassõmb tukõ, lõud Kõivu Andres.

Eesti Andmõsidevõrk om võtnu plaani, et timahava tetäs ettevalmistuisi, otsitas noid, kiä mano tulla tahtva. 2018–2020 om plaanin projektiirmi-ne ja sidevõrgu ehitüs. A tahtmiisi mano tulla oodõtas õnnõ tulõva kuu lõpuni.

Vallavanõmb: maainemine om kipõt internetti väärt

Põlva maakunna Laheda vald lüü projektin üten.

«Meil om trass är veetü, vaia ühendüse mano tetä. Ma arva, et seol asjal om tulõvikku,» kõnõl Laheda vallavanõmb Tobrelutsu Sirje.

Et täämbädse noorõ omma väega kõva internetitarvita-ja, sis lõud Tobreluts, et maal pidänu kah olõma võimalus kipõt internetti pruuki. «Maainemine om kah midägi väärt!» põrof tä.

Projekti kotsilõ saa teedüst mano kodolehe internetkoju.ee

päält vai paikligust umavalitsusõst.

Eesti Andmõsidevõrgu liik-mõ lõudvä, et fiiberoptilinõ baasvõrk, miä om tähtsä üld-võrgu osa, piät olõma rohkõmb paikligõ umavalitsuisi ja riigi kontrolli all, mitte õnnõ võõra raha pääl saisividõ suuri ette-võttidõ vai noidõ kontrolli all olõvidõ ütisüisi uma.

Avaligu sektori suurõmb kontroll baasvõrgu ja tõisi täht-side kõüdüse-ehitüisi üle and katusõpäälitise inemiisile ja ettevõttilõ parõmba võimalusõ saia hääd teenüst hää hinna-ga.

Läte: eestiandmeside.ee

Võro Kreutzwaldi kooli oppaja märke, kuis parõmbalõ umakultuuri opada

RAHMANI JANI PILT

Kreutzwaldi kooli oppaja Võro instituudi umakultuurist märgotaman.

RAHMANI JAN

Minevä iispäävä, 12. piimä-kuul peivä Kreutzwaldi kooli oppaja Võro instituudi saalin mõttõtalost, kuis saanu võro kiilt ja kultuuri koolin parõmbalõ opada ja kuis tegünü lat-sin uhkus seost kandist peri olõmisõ üle.

Kokko olf märgotama tulnu 51 oppajat. Küsümise, mink pääle mõtõldi, olli:

1) Kuis saanu parhillsõn põhikoolin võro kiilt ja kultuuri opada ja midä saanu koolin viil tetä, et opilaisin tegünü uhkusõ-tunnõ ja tiidmine uma peri olõ-misõ paiga kotsilõ.

2) Määndse omma koolin pää-

midse takistusõ umakultuuri-liidsi väärtüisi lõudmise man.

Mitmõn grupin märgõtõdi vällä, et saanu tetä umakeelitsit koolipäivi, luulõtuisi ja laulu-festivaalõ. Küllä saanu kutsu ka tunnõtuid umakeelitsit inemiisi.

Viil lõuti, et saa tähistä rahva-kallendri päivi, üles säädi uma-kandi pildimatõrjaali ja kaartõ, tetä tüütarri ja lüvvä üten kon-kurssõl.

Muudsambist asjust märgo-tõdi, et võinu tetä võrokeelitsit arvudiprogrammõ ja sõnomit kooliraadion võro keelen. Ka võrokeilside ainõalatsidõ mõis-tidõ luumisõ mõtõ käüti vällä.

Tuust, miä sekä umakultuuri oppamist, nimmati kõgõ inämb aopuudust. Ainõkava om niigi

pallo täüs, niisama pelgäse oppa-ja, et nä ei mõista küländ häste võro kiilt, et seod latsilõ opada. Veidü pelätäs ka tuud, et latsõva-nõmba võiva uma keele oppami-sõlõ vasta olla.

Võro instituudi projektijuhi Allasõ Tiia sõnno perrä olli vällä pakudu mõttõ herksä. Ka ütöl vai tõsõl moodul kõrra-lidsõ oppusõ viise käüti vällä mitmit. Näütes hummogutsõõr algklassõn, keeletsõõr noilõ, kiä latsiaiaist tulnu, uma folkloori-rühmäkene jms. Peri olti ka tuuga, et uma keele ja kultuuri oppust om võimalik edesi anda poimitult kirāndus-, luudus- ja inemiseoppusõ, aoluu-, ütiskun-na-, matõmaatiga- ja muusiga-tunnõn.

Ooda seeneaigu

Kas jaaniõdagu satas vai ei sata? Niimuudu küsijit omma perä-mädsel aol kõik kotussõ täüs. Ilmateedüstust kaias mitu kõrda päävän, a tuu, sunnik, jo muut hinnäst kõik aig. Hindä trüüst-mises tetäs nalla, et hää, ku olnu plusskraadi, pluss om iks posi-tiivnõ kraat.

A ma ooda seeneaigu. Mu jaos nakkas tuu pääle sis, ku kikka-seene tulõva. Muidoki omma seene ka varrampa, huunisa kevä-jä ja sis viil kõiksugumadsõ seene, midä kõvõmba seelelidse aasta läbi korjasõ. A musugunõ pühapäväseeneleine tund iks rõõmu suvitsõst seeneaost ja suvitsist siinist.

Seenen käumine om mu jaos nigu palvõrännäk. Läät mõtsa, kaet seenekotussõ üle. Mõni kotus om vahepääl mõtsamassi-nidõ puult segi pööretü. Mõnõ noorõmba mõtsa alt lõvvät vahtsõ kotussõ ja tiit, et tuu kotus jääs aastis su seenekotussõs, ku mõni konkurent tuud üles ei lõvva. Kaet, kas tuu rohilidsõs tõmmanu lehmä pääluu tuu pedäjä man om viil alalõ.

Targa inemise omma vällä märknü sõna «rekreatsioon». Tuu tähendäs tervüse ja tüüvõimõ tagasisaamist tegüsä puhkami-sõga luudusõn. Siini otsminõ om mu jaos õkva tuu õigõ teküs mõtsapuhkus.

Nii et jah, las satas õnnõ. Vihm pand seene kasuma ja tuu and rõõmu pikäs aos, mitte õnnõ ütes õdagus.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimondaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimondusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Mofovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimondaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimondaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimondaja: Laivi Org, laivi.org@wi.ee

Latsinuka toimondaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimondusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee
Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee

Maaelu nakkas muutuma. Esiki perekunna seen eletäs maal tõist-sugust ellu ku põlvkund-kats tagasi. Sis eleti ütenkuun ja üte-sugumast ellu. A parhilla om egälütel sõidumassin ja sääne ütiskunna kõrraldus, et saa ellä esi ellu ka perre sisen.

Näütüses või miis ellä maa-tüüst, tetä talvõs puid, tallita elä-jit, tetä haina ja olla egä päiv uma koduga köüdet. Ellä traditsiooni-list maaellu. A naanõ, kiä käi liina tüüle, eläs nigu liinaellu. Perän tüüd olõ-i jõudu inämb pallu kodu man tetä. Sõitminõ väsütäs, tüüandja liinan uut, et annat umma vapa aigu lisan, tu-lõt suvõpäivile ja seltskunda. Nii juhtus, et aigu ütenkuun ilma asju aruta vai valla kõnõlda nigu ei olõki.

Rahuligu elu luutus

Ku ma olli 19, õnnistu kuu aigu Roodsin sõbra man ellä. Tuu aig andsõ üten kimmä tundõ, et säänest maaellu taha ma kah. Et olõs pääle tüüd aigu ka sõp-ruga kokku saia (ja ka sõprul olõs aigu), ütenkuun midägi ette võtta, näta luudust hindä ümbre ja lihtsäle elust mõtõlda. Roodsi sõprul olf aigu hulga asju üten perrega tetä: egä päiv üten süv-vä ja kohvi juvva, tähtpäivi pitä, vannul sugulaisil külän kävvü.

Esieränis jäi miilde, kuis sääl tetti hädä kuuntüüd. Sõbral ja timä tutväl olf suvõs katõ pää-le kõrraldõt nii, et nä mõlõmba veivä uma piimäkafa suvõpai-ka, kon üts tallif kats nädälit ka tõõsõ karja ja sis tõnõ võtt katõ nädäli peräst tüüjäre üle. Katõ vaba nädäliga sai tetä midägi muud: minnä reisile vai kavvõm-balõ kalla püüdmä, tetä aian suu-rõmbit töid vai kõpitsa kodu man huunit.

Ku latsõ väiku olli, tundu mullõ, et säänest rahulist maaellu, nigu Roodsin näta sai, om ka Võru-maal võimalik ellä. A nüüt tunnus kõrrast inämb, et tuust rahulikust

maaelust inämb asja ei saa. Kas tõtõstõ tulõ kipõ liinaeluga saman huun ka maal ellä?

Inemine vai kodanik

Sõbõr, kiä maal eläs, saat õdagu kümne aigu kirä, et kirotas pro-jekti arvuannõt. Tõõnõ sõbõr kõ-nõlõs õdagudsõ trenni tegemise aol, et tä piät kesküüs, nelä tunni peräst, taotlusõ är saatma. Ja asi ei olõ tuu jaos, et hindäle palka manu saia, a tuujaos, et maaelu ülepää väikun paigan pidämä jäänü. Et olnu ütitsit tegemiisi kõgõlõ kogukunnalõ ja küläle. Ütidse tegemise omma väega tähtsä normaalsõ elukõrraldusõ elun hoitmisõs. Ei olõ hää, ku egäüts uman oosõn kükütäs.

Uudissist kuulõt iks inemi-ses olõmisõ asõmõl inämb juttu kodanikus olõmisõst ja tuu-ga üten tulõvist kohustuisist. Ütskõrd kõlistõdi mullõ võõra numbri päält ja pakuti egäsugut-sit vitamiine. Väga hää ja mas-sulda pidi nuu olõma. Ku ma sõs huvvi tundsõ, kuimuudu näil asi kõrraldõt om, sai vastussõs, et saatmiskulu tulõ iks esi massa. Ja tuu es olõ väega otav. Egäsu-gumadsõ ümbrekõrraldamisõ, digiriigi võimalusõ ja vabakau-

bandusõ vilä ajava pää segi esi-ki nooril, mis sis viil vanõmbist inemiisist kõnõlda.

Valitsõmisõ ümbrekõrralda-minõ tege mu vallast üte suurõ mammutvalla, mink piire ja inemiisi ma ei tunnõ. Pensioni-ikä tahetas nõsta säitsmekümne aasta pääle. Eestin elävä inemi-se jääse vanõmbas – miä tetä. Et riiki saas pitä, om vajja asju ümbre säadi. Olõ-i mi ju Roodsi riik, kon eläs 9 miljonni inemist ja om pallu inämb massumasjit.

A õks. Mullõ tunnus, et kipõ muutmisõ ja ümbrekõrraldu-sõ ei tii inemiisi rahulikum-bas ja õnnõlikumbas. Muiduki om noid, kiä läävä väega virka muutmiisiga üten, a om ka noid, kiä ei suta nii kipõstõ tõistmuu-du harinõda.

Keskigä pand kuurma olgõ pääle

Inemise elutsõõrin om keskigä kõgõ suurõmba kuurmaga: om tüü, vastutus latsi koolitamisõ ja inemises kasvatamisõ iist. Ütiskunna hoitminõ taht umma. Om kõgõ õigõmb aig opada lat-silõ hindä üllen pidämist ja tuud, miä ilman tähtsä. Ku om võetu kodulain, sis tulõ seo tagasi-

masmisõga hoolõn olla. Ja miä tetä, tervüse nõrgõmba kotussõ nakkasõ kah tunda andma.

Mõnõn perren om rahulikust maaelust saanuki jo kipõ liina-elu. Päävän sõidõtas maaha hulk kilomeitriid: om vajja saia latsõ ütele poolõ latsiada, tõis-tõ tsihti kuuli, esi kolmandalõ poolõ tüüle.

Elu muutus rutõmbalõ, ku tiidläse sutva uuri asju mõjju inemise mõistusõlõ ja kihäle.

Nii et kunagidsõ Briti popp-bändi The Beatles laulusõna kõl-basõ väega häste perrä märkmi-ses: kas sul om viil minnu vajja, kas sa viil annat mullõ süvvä, ku ma olõ kuuskümmend neli? Tuul juhul, ku seolõ kipõlõ oldas vasta pidänü.

Peris ligihüs ja huulminõ

Tummõ noodiga taha-i lõpõ-ta. Mul om miilde jäänü üte sotsiaaltüütäjä artikli, midä loi minevä jõulu aigu. Tä kiruf, et egäle poolõ vällämaalõ sõitmi-sõ asõmõl võissi inemise inämb külän kävvü ummil maal elä-vil vanõmbil ja sugulaisil. Nuu eläse sakõstõ ütsindä ja tõisist ärloigatult, näil om inämb vaj-ja tõisi inemiisi ja läbikäümist. Huulmada kõigist tehnikavidi-nist ja ümbrekõrralduisist om inemine iks samas jäänü. Täl om vajja peris ligihüst, huulmist, tähelepandmist. Neo omma elun vähembält sama tähtsä ku ID-kaardi lugõja. Hädä sõnna saa iks tõsõ inemise, mitte teh-niga käest.

Tasus võtta aig maaha ja min-nä vanõmbilõ küllä. Tetä üten-kuun kruus hädä tiivett, kütsä kuuki. Uuri suguvõsa kotsilõ, laskõ latsõlatsil ja vanõmbil pa-rõmbalõ tutväs saia. Näide käest om pallu oppi. Nä omma säändsõl aol kasunu ja elulõ vas-ta pidänü, et inämbüisi om näil tõõnõtõist vajja ka kuvvõkümne nelä aastadsõlt ja nä tegevä iks tõõnõtõisõlõ süvvä.

Leisi Heikki: kõkkõ ei olõki vajja valla seletä

Leisi Heikki (43) om esieräline Tarto kunstnik. Seo kuu alos-tusõn tullf trüküst timä raamat, kon seen pildi hallitanuisist juurikist. Heikki pildi omma tunnõdu ka Eestist välänpuul.

Määne om su kõüdüs Võro-maaga?

Võromaaga om mul peris kimmäs kõüdüs. Inämbüs mu suguseltsist om Võromaalt peri ja latsõn sai kõik koolivaheao Võrol vanaimä man oltus.

Ildampa elli veli kah sääl ja sai peris sakõstõ täl külän käütüs, ja muidugi tekkü ka hulga sõpru. Perämäidsil aastil omma külänkäügi Võromaalõ harvõmbas jäänü, a iks kisk sinnäpoolõ kõik aig.

Sul sai valmis raamat «Af-ter life», kon seen hulga pilte hallitanuist juurikist. Kuis sa tullit mõttõ pääle säänest kunsti tetä?

Seo sai alostusõ juhussõst, nigu pallo aša tan maamuna pääl. Olli unõhtanu kardoka potti ja nuu olli hallitama län-nü. Kai, et peris kinä vahtsõnõ

LEISI HEIKKI PILDI

Autoportree. Leisi Heikki om hinnäst pildistänü üten väiku autoga. elo om sääl tegünü, ja pruuvsõ tuud pildi pääle saia.

Ildampa naksi joba nimme aidvillä hallitusiini kätte jür-rä andma. Et seo om egä kõrd vahtsõnõ ja ilmangi ei tiä, miä

Kas modelli – kaal, piit jne – ei vingu, et nä piät nii hulga aigu posirmä?

Looda, et nä ei pahanda, seo

om jo kunsti nimel. Ja peri-selt andva nä jo huugu vaht-sõlõ elolõ – hallitusseenele. Siiamaalõ ei olõ nä egäl juhul vingnu ja omma uhkõ, et saava pildi pääle.

Kuis sa esi umma kunsti se-letät? Kas sa otsit ello päält surma?

Jo tä jah sääne elotsõõr om. Üte aša lõpp ja tõõsõ alostus. Või-olla ei olõki vajja ekä asja valla seletä, kül egäüts näge tuud ummamuudu ja või ka lihtsäle ilosist vahtsist mustrist ja värvest häädmiiult tunda.

Su pilte om ka vällämaal tä-hele pantu. Määndse omma nuu kotussõ, kon su piltest om kõnõld?

Naid pilte panti jah mõnõ aasta iist peris kõvastõ tähe-le. Naid näütsi näütüses USA tiidüsaokiri WIRED, aolehe Daily Mail, The Huffington Post, The Sun, The Telegraph ja viil väega mitmõ kunsti- ja tiidüsblogi. Ja muidoki Eesti lehe ja aokirä omma naid är trüknu.

Midä sa pääle hallituspilte viil tiit?

Pääle pildistämise miildüs mullõ väega ka tsehkendä. Par-hilla käügi kõva tüü vahtsõ näi-tüseprojekti jaos.

Olõ opnu kujoragojas, a kaõs jääs seo tüü jaos kõrrast vei-demb aigu. A kunagi võta jäl meisli ja vasara kätte ja nakka ka kivvi ragoma.

Seon raamatun omma kah mõnõ kujo seen, lõiksi nä kaalist

vällä ja lasi hallitama minnä.

Kuis kunstnik parhilla är eläs?

Eks taa keerolinõ om. Mõni-kõrd lätt parõmbalõ, sis jälki piät ka muid töid tegemä, et vorsti leevä pääle saia.

Seo raamat sai kah vällä ant Huuandja ütsirahastusõ abiga. Suur teno kõigilõ, kiä tukõ ja huugu anni!

Küsse
RAHMANI JAN

Leisi Heikki tett nimeldä pilt. Modellis om piit.

Perändüsehoitja Mõnistõn

RAHMANI JAN

Muusõum ei piä olõma õnnõ kotus, kon vannu asju kaia. Tähtsä om, et saat midägi ka tetä ja oppi tarkuisi, miä võiva ka täämbädsen elon abis olla. Säändse tsihiga tege tüüd Mõnistõ muusõumi juhataja Tulviste Hele.

Muusõumitütütäjä omma mängulidsõ, tegevä umma tüüd ähinäga, tiid Tulviste Hele. «Väikene mängulust, veidükese kreisit sinnä manu, et ei tii asju mõistusõ perrä, tuu om üts asi, mille peräst tuldask rohkõmb,» seletäs tä.

Et inemise muusõumin käünü, piät näil sääl põnnõv olõma. Põnnõvidõ programmõ vällämärkmine on küländ keerulinõ. Tulõ märki, pruuvi.

Perämäne kõrd lätš Mõnistõ rahval häste talurahvakohtu maahamängmine 11. klas-si latsiga. «Andsõmi egäle latsõlõ üte osa kätte, egäüts mängse kedägi sääl kohtun ja asi lätš väega põnnõvas. Oppaja oll väega rahul, ütelf, et tä ei olõki aoluku niimuudu läbi rollimängõ opanu.»

Mõnistõ muusõumi tege-miisi man om läbi ao ka külä-rahvas avitanu. «Mi uma 3,5 inemisega es saanuki kõiki naid programmõ läbi viia. Meil om tugi sällä takan. Vahapääl oll üle 50 inemise, kes ütite vai tõist tegemist toetiva. A põhijagu om 10-12 inemist, kellele avitas tuust, ku ma telefoni võta ja helistä,» seletäs Hele.

Ja küläinemise ei avita õnnõ uma ütlenlõumise, a ka tiidmiisiga. «Ku inemise nakkasõ tegemä, tulõva vana tarkusõ miilde,» kõnõlõs Tulviste Hele. Nii ommaki mõnõ tegemise, midä muusõom näütäs, opitu inemiisi käest, kiä uma tarkusõ omma latsõst pääst ummi vanõmbidõ käest opnu.

Tiidmine and tukõ

A misjaos muusõummõ üle-

RAHMANI JANI PILT

Tulviste Hele Mõnistõ muusõumi vana rehe all.

pää vaia om? Helel om vastus väega selge. Muusõumin alalõ hoiõd tarkus and tukõ täämbädsele elolõ.

«Tuu, et määnegi kimmüs om. Näütises, niikavva ku su imä-esä omma elun, om sul kimmämb tunnõ, et su sällä takan om kiäki. Ega tuust muidu arru ei saa, ku nä ütškõrd är kaosõ. Iinpuul omma kül latsõ, a sa piät tugõma näid uma olõmanolõkiga. Niisama om muusõumin hoitu asi vaimsõs toes täämbädsele elulõ.»

Hele seletäs, et ku midägi juhtus, eelektri lätš är, interneti ei olõ, sa nigu tiät, et elo oll noidõlda kah võimalik. «Muusõumist kõrras läbi kävven näet är, et inemise omma toimõ tulnu, tuu and ka kimmüse toolõ, mis põra sünnüs. Saisami kimmüseldä parvõ pääl, ku piät säält maaha astma, sis om sul tunnõ, et sa piät vasta.»

Inemiisi ello maa pääl võrdlõs Tulviste Hele ketiga. «Et tuu kett, mis om tullu 10 000 aasta takast ja kon sa üts jakk olõt, lätš edesi ka 10 000 aastat ja sa püsüt edesi,» võtt tä muusõum-mõn tettävä tüü tarvilikkusõ

kokko.

Mõnistõ muusõum om kõgõ vanõmb vabaõhumuusõum Eestin. «Tan om kogutu 1948. aastast asju ja aoluku. Mi saami sinnä vundamendi pääle ütškõik määnsit pääväkõrral olõvit asju ja teemasiid ehitä,» seletäs Hele.

Parhilla om Mõnistõn pääväkõrral eestiaigsõ poodi teema. Muusõumi man tüütäs vanan stiilin küläpuut, kost saat osta asju, midä ka 90 aasta iist poodin müüdi.

Juhus tõi muusõummi

Muusõummi tüüle tõi Hele juh-us. Inne oll tä hoobis karakõrraldaja.

«Ma olli zootehnik Mõnistõ sovhoosin. 1988 tahtsõ Eesti vabadust ja Vinnemaalt es saadõta inämb suuri jõusõodäkuurmit eläjile. Tull nälj, mi pidimi Valga lihakombinaati viimä katõkuuliidsi pörssit kuurmidsõ kaup. Ma jäi tolle pääle nii haigõs, et otsusti, et ma inämb toda am-mõtit ei piä,» seletas Hele.

Parajalõ lätš pensionilõ muusõumi eelmine vidäjä Kengu Paula. Et kunstniguanniga Hele oll abin käünü näütüisi kujon-

daman, kutsõ Paula Hele muusõummi rahuligumba tüü pääle. Ja kuigi väega rahulikus tüüs Hele muusõumitüüd inämb ei piä, om tä joba pia 30 aastakka säämega umma tüüd tennü.

Uman elon pidä Tulviste Hele kõgõ tähtsämbäs tuud, et om katõ latsõ imä ja no omma ka latsõlatsõ. Nõrga tervüse peräst es taha arsti umal aol lubada Helel latsi saia. «Tähtsä, et kett mu kotsil es kakkõ,» jõud Hele jälleki keti-võrdkujo mano tagasi.

Mõniste muusõumin näüdätäs kolmõ aigu: kivialg, tsaarialg, Eesti alg.

Kivialg huunist saa näta püst-kota. Et inemise omma Mõnistõ kandin elänü vähembält 3500 aastakka, tuu om kivikirvidõ ja potikiltõ perrä vällä tulnu.

Tsaario osan saa näta kehvädsi talomehe majapidämist. Kõgõ rohkõmb väärt hoonõ om reheläimine aastast 1879. Näta saa ka sanna ja aita.

Eesti ao kõgõ tähtsämb hoonõ om poodihoonõ. Täämbä om puut valla, tett niimuudu, nigu tä oll 1930. aastidõ alostusõn.

Mõtõlus

Bussisõidust viil

Kae ka: Breidaksi Arved, «Üteline bussiliiklus». Uma Leht 8.06.2017

Antslast bussiga Tartulõ sõit-misõs ei pea läbi Võru sõitma. Ümbreistmises kõgõ pasli-gumb liin om Tsiguliin.

Kell säidse istut Antslan Taliina bussi pääle, tult Tsiguliinan maha, oodat 15 minutit ja sõidat Tartu poolõ. Ja olõtki nigu kõpsti kell 9.15 Tartun. Tuu ei olõ ilda. Ma olõ sääl väega pallu käünü ja mu meelest ei tüütä sääl ütski asutus inne kellä kümnet.

A misperäst inemise üle-pää Tartun kääv? Edimäne põhjus olõsi vast tervõhädä. Arst, kes määras maainemisele vastavõtu inne kellä kümnet, piat olõma hirmsa pahanu nii patsiente ku ka esihindä pääle. Ma säändsidi ei tiia.

Tõnõ põhjus Antsla inemisel Tartulõ minnä om raha. Antslan häõtedi pank är ja Võru pank lõpõt sularaha välläandmise (*jutt käü SEB pangast – toim*). Kõgõ lähemb kotus umma rahha kätte saia omgi Tartu, aga pank tetäs sääl val-la kell 10. Maamiis liinan ilma rahalda – toolõ või egäüts jala pääle sorista, nigu ütelf mu kaonu unu, kuigi timä ütelf tsipa inämb võru keeli. Nii et ma ei soovita ka kellä ütsäs Tartulõ sõita, pääleki peat sis mõistu-sõvastatsõlt varra sõitma nak-kama. Tuud, kuimuudu bussi kääv, saat teedä businfo telefoni 12550 päält.

Ja ei massa murõta ainult tüül käümise peräst, nigu Vine aol kombõs oll. Tuu asõmõl võinu küssü: kuimuudu saa Antsla inemine suurõmban liinan kinun, tiatrin vai kontserdil kävvü, ku tä kasutas bussi-liiklust.

Võrun ei kuigimuudu, tagasisõit om ilmvõimalda. Aga oh imede ime, Valgan saa ja saat tagasi kah. Ei massa Valga suunda umast keelest ja meelest är kistuta.

Mille Valga Antsla rahvalõ viil kõrda lätš?

1) Antsla ilm lätš Valga ilma-teatõga inämb kokku ku Võru umaga, kuigi maa om üts.

2) Paremb liiklus. Kaemalda toolõ, et seo Eesti Vabariigi aigu om raudtiiliiklus põhjalikult är retsitü, om Valga iks jäänü mii piirkonna kõgõ olu-lisembäs liikluskeskusõs, miä om loomulik, ku kaarti kaet.

3) Valga uulitside pääl liikva naasõ nägevä kenämbä vällä. Kas om asi kirivän peritolun vai tollõn, et Valgan om am-must aost ummõlust harrastõt, ei tiia, aga pilt om kenämb ku Võrun.

4) Pallude Võrumaa inemiste, säälhulgan mu, haridus om omandõt Valgan ja tuust om jagunu terves elus, jääs tsipa ülegi. Määnestkipite om haridus siski täämbädse pääväni transpordiga kokku kõõdet.

Nii et ilma Valgald ei tasu Lõuna-Eesti asju käsita.

PULGA JAAN

Inemine taht umaette ka olla

Jaanipäiv om tulõkil. Tuust pühäst, mille aigu nigu õkva peat hirmudu pallu süümä ja, viil hullõmb, meheste juuma kah, pasundõdas raadion ja telekan jo ammu. Kindla pääle tulõ osta säänest ja tõist-sugust liha ja vorsti, olut ja muid kraadiga juukõ. Ja sis tulõ muiduki lõüdä kamba pääle üts tävve aruga inemine, kiä hennest ullis juunu vai haigõs süünü inemise pidult ärä vedä.

Eesti Naasõ juunikuu numbrin kirutas Aru Elis, et taalõ nakas joba vasta tutvõidõ ega-aastanõ küsumine, et kohe jaanipäävas mindäs, kinka ütlen pitu pandas... Nigu ei olõski tuu normaalnõ, ku inemise tuul aol katõ-kol-mõkõisi vai koguni ütõindä uman aian vai tarõn omma ja lihtsalt puhkasõ. Pühä ei pea õmõta tähendämä kõigilõ üttemuudu suurõ tulõ veeren ja suurõ karjaga kuun tümpsu kullõmist, rasvadsõ söõgi süümist, ollõ ja siidri juumist. Ja mis tetä, sääntsel suurõl pidul om alasi vähämbält üts sääne miis (vai koguni naanõ), kiä hennest täüs lakk, ringi lalläs, tõisi sekä ja nail tuju summa aja. Nii ei jää suvõalgusõ pidust, mis jo vanal aol küländ tasanõ ja mõnõl puul õkva puhalik oll, medägi perrä.

Aru Elis ütäläs tuudki, et meil om suvitsõl aol väega vähä riigipühi, ku tüüinemisel õigus vaba päiv saia, ja ku nuusõmaki harva pühä puulpääväle vai pühapäväle juhtusõ, ei anda vapa päivä manu, kuigi nii võisõ tetä. Tüüinemise omma tõepoolõst väsünü ja olõs tahtanu taa mi niigi lühkü suvõ aol tõnõkõrd kats-kolm päivä umaette olla ja puhada – uman suvõmajakõsõn vai mõtsan vai mõnõ järve veeren, nii et ei olõs määnestki kohustust kellegi küllä minnä, kedägi küllä kutsu, pallu süvvä tetä...

Mi riigin om jah moodus saanu tuuga uhkusta, ku pallu kelgi vapu päivi vällä võtmada om ja mitu suvvõ kiäki sukugi puhkust võttanu ei olõ. Egäüts muiduki tiid, kas ja kuus taa umma tervüst rikk, aga tõnõ asi om viil tuu, et mõnõl tähtsämbä ammadi pedäjäl ei olõ sääne uhkustaminõ peris võlsilda. Mis vika suurusta, et puhkust ei võta, ku hennele vaba riide vai iispäävä säadi saat, ku esi tahat.

Mi inemise tahtva tõepoolõst lämmäl ja valgõl aol väl-län umaette ka olla. Miissõs nuu aiamaalapikõsõki mitma korteriga maiu lähkün omma. Kel tuu paar pennerd käen, saa vähämbält sääl mulda tsungin ummi mõttõid märguta.

A pääle jaanipäävä võisõ suvõl olla kühl viil vähämbält üts suvõao pühä, ku olõs õkva sääne muud, et ei olõ suurt süümist-juumist ja larmiga pidusiid.

Ilusat ja rahulikku jaanipäivä, olkõ ilm määne taht!

NÕLVAKU KAIE
Harglõ kihlkunnast peri

Vana pilt kõnõlõs

Ku mõsumassinit viil es olõ

Pilt mõsumõskmisõst om tett 69 aastaga iist, täpsele täämbädsel pääväl, 22. piimäkuul. Pildi om tennü Hollo Alfred Misson Pulli järve veeren.

Kaldõ pääle om tett kinä tuli, kohe pääle pant poolõs lõigat 200liitrine vaat. Üts naanõ sekä sääl saibaga lämmä vii seen mõssu (ummamuudu Riga mõsumassin), osa mõssu uut pengi pääl mõskmist. Vast kaeti sis kah, et valgõ ja värvi-line mõsu mõstu lämmän viin eräle. Tõõnõ naanõ nühk mõssu mõsuvanni (*pesupali*) seen mõsulavva pääl. Muusiän, mõsulaud oll todaaigu küläkapelle muusigariistu nimistün.

Mõsuvanni kotsilõ või üteldä: kolmõ jala pääl saisva piklik lavvost annom mõsu mõskmisõs. Maal naati timmä prukma XIX aastasaa lõpun

ja tä kukaš kõrvalõ mõsuruhe (*pesukiina*), miä oll ütest puust vällä tahvitsõt ruih, kon mõlõmban otsan oll korõmb osa, mille pääl pesseti jämmembät mõssu. Mõnikõrd oll pesmises eräle mõsupakk. Mõsuruihõn leotõdi kah mõssu.

Mõsuvanni pruugiti leevä-tahta tegemises kah. Võromaa muusõumin omgi mõsuvann võet arvõlõ katõ nimega: mõsuvann (*pesupali*), mõhe (*leivaastja*). Jo tä mõistlik oll: puuannom es taha niisama saismist, võisõ lakja minnä, vajja oll niiskust ja tüüd.

Pildi päält kaes vasta pühalik-kus. Seo oll tüü, midä tetti pühendünült, ja eks jaaniaos oll vaia mõsu puhtas saia. Mullõ miilduski vannõ tüüriistu man tuu, et näid sai pruuki mitmõ tüü man.

RUUSMAA ARTHUR,
Vana-Võromaa muusõummõ
päävarahoitja

PILT OM PERI VANA-VÕROMAA KULTUURIKUA MUUSÕUMIST

Kassi õnnõtus

NIKLUSÕ MARE

Olli vahtsõ Eesti edimädse aasta. Eläsimi tuukõrd mehe ja pojaga Antslan üürimajan. Meil oll' paar pinni ja kassi. A üüse vahel iks kuulimi, kuis hiire-roti krõbistasõ.

Sahvrin näi, et olli säääl närinü pinisõõgi kottõ ja muud kah. Ütskõrd mõtlimi, et panõmi üüses kassi sahrvilõ. Vast saa mõnõ kätte. Säädsemi kõik katski minevä asä riiuli pääle korgõlõ, et tä midägi är ei lahussi. Magasimi joba, ku kuulsõmi, et sahrvin om hirmsa kollin ja klirrin. Hüpsimi üles ja lätsimi kaema. Ku sahrviussõ vallalõ tei, hüpäs säält kass vällä. Ma jõudsõ viil nätä, et tä es olõ hall, a tävveste musta värvi. No säänest asja es olõ ma viil innemb nännü. Paa, panni, pangi – kõik olli musta värvi. Sain ka viil takkaotsa. Ja hirmsa hais. Klaasikiltõ kah viil ja puul riulit tühi. Sõs saimi arvu, et kass oll' riiuli pääle hüpännü. Säääl tõisi asju hulgan oll'

KOHA PRIIDU TSEHKENDÜS

puudõliga must ahuvärv, mille kass oll' maaha ajanu ja hindäle kah sälgä saanu.

Tõnõ päiv naksimi sahrvit koristama. Katskidsõ asä veimi lauda taadõ. Kilekotiga oll' pinnele kaarajahu. Tuu oll' kah värviga kuun ja mulk kah allotsan. Mõtli, et viska tuu är.

Jõudsõ aian mõnõ meetri minnä, ku silm jäi koti pääle. Kotimulgust paistu roti pää. Mõtli, et om är koolnu, ja kõndsõ edesi. Ütekõrraga kae, et rotill vunts liigus. Pandsõ koti maaha ja võtsõ saina veerest luvva, et lüü roti maaha. Nii ku ma lähembäle jõudsõ ja tahtsõ kopsada, hüpäs rott mul-

gust vällä ja juusk keldri ussõ poolõ, nii et jahujutt takan. Külma kahitsi, et es astu jalaga pääle. A mis sa inämp tiit.

Mis kassist sai? Kassikõnõ oll' perän peris haigõ. Laksõ hinnäst ja ossõnd paar nädälit, inne ku täst illus hall kass tagasi sai.

Nalanummõr

Vinne aigu oll' poliitkasvatus väega tähtsä. Võro tehnikumih oll' seo tunni jaos säetü suurõ saali püüne pääle oppamisklass. Säääl oll' tähtsämbit asju Lenini kipsist pää vai büst, mis saiso vineerist kasti otsah.

Poiskõsõ tahtsõva nalla tetä. Nä nõstiva pää oppaja lavva pääle ja käändsevä kasti ümbre. Üts kõkõ väiksemp pruuvssõsisse ronni, a es saa. Sis suurõmba avitiva.

Esinakanu «politruk» nakaš kuulutama: «Kõigi maiõ proletaarlasõ, ühinege!»

Kõik naari ja poiskõnõ sai tuust huugu mano: «Üts tunt käü müüdä Euruupat, seo om kommunismitunt!»

Naar lätš suurõmbas ja tuu «lektor» lask vällä järgmädse

hõikuslausõ: «Elägu vabadus, võrdsus ja vendlus. Hurraa, seltsimehe!»

Oll' kuulda saaliussõ paugahust, poiskõsõ haariva kasti kuuh lektoriga ja vei ussõst vällä.

Õigõ politruk kaiõ Lenini pääd ja küsse: «Mis seo siin om?»

Tälle vastati: «Kast viidi remonti.»

OLESKI VILLEM

Järgmäne haldusreform vii mere mano

Raadiost kuuli, et Vanaal-Võromaal oodõtas joba järgmäst haldusreformi.

Kuis parhilla ka valdu kokko ei pantasi, iks mere

viirde ei jõvva. A järgmädse ümbrekõrraldamisõga om luutust, et ka meil vallapiiri mereni vällä läävä.

Nii käveki Võro maakunna vallajuhi Vormsi saarõ pääl opmah, kuis olõs mere veereh ellä. A Põlva maakunna vallajuhi kaesõ hoobis kavvõmbahe ette.

Ku Trump hüdsihappagaasi ületuutmisõ ärkiildmist ei tukõ, nakkas lõpus iks ilm lämmäs minemä ka mi kandih. Nii uursõva põlvakõsõ hoobis Bulgaa-riah, kuis lämmä liiva pääl ello edendedäs.

Ku meil ütskõrd nuu kuumma tsuklõmisõ ilma käeh omma, om olõmah joba terve hulk inemiisi, kiä mõistva tuud är pruuki.

MUDA MARI

Maolda nali

Mõni nali om nii maolda, et aja peris naardma. Toimõndaja om mõnõ säändse siliä vällä valinu.

Haiguisi ravi

«Vanaesä, kas sul Twitter om?»

«Ei olõ! Noorõst põlvõst kunagi oll', a ma ravitsi tuu ilostõ vällä.»

«Mis ma sullõ tuu?» küsse naanõ, kiä hinnäst vällämaa kuurorti puhkama sõitma säädsõ.

«Tuu mis tuut, täämbädsel aol om võimalik kõik kõrraligult vällä tohtõrda,» kosf miis vasta.

Kolmõ partei valitsus

Hää külh, ma ütle teile, mis om vaia tetä. Kaegõ, seon riigin om vaia asjo läbisurbmisõs kolmõ partei valitsust, nii nigu parhilla sotsõ, keski ja irli vaihõl om luud. No om vaia neo kolm parteid tetä. Üts Võromaa, tõnõ Mulgimaa uma ja kolmas Setomaa partei. Päsemist ei olõ. Vai tahati viil 50 aastat parhilla paska? Õkva lasti kuusõpuio ragomisõ vannust 20 aastat allapoolõ. Kinkalõgi ei putu. Ku vahtsõnõ Parts jäl pasa maaha pand, saadõtas tä perän trahvis Euruupa kontrollikotta hää palga pääle.

Meil om kolmõ partei jaos valijit rohkõmb ku küländ. Meil omma aolehe, mille kaudu uma valijaga kõnõlda ja seo üttehoitmisõ asi periselt käümä tougada. Veeremaa om sääne maa, et olõnõs, kostpuult kaia. Ku mi Meremäe puult kaemi, om Talliin veeremaa. Õnnõ kolm parteitüt hinnäst viil täüs sitmalda inemiisi om vaia leüdü ja ma ütle, et seo om nallaasi. Kõik omma parhillatsõst ja inne olust pasast väsünü. Võro, Mulgi, Seto valitsusliit saas suurõ osa valijit ka muialt.

President ütles, et Eesti ei olõ ilmangi nii häste elänu ku parhilla. Mi levvämi ka uma kolmõ maakunna päält kõrran mudsoga presidendi, kiä tutt Seewaldil ja Eestil vaiht tetä.

Tan ei olõ vaia muud ku uma maaga hää perremehe muudu ümbre kävvü, lõpõta mõtso ja

RUITLASÕ OLAVI, poliitiga-asatundja

järvi arvõlt huuraminõ, laskõ massu-piir nii alla, et siia tulõssi terve ilma päält juriidiliidsi kehhi ummi tehas-sidõga nigu vihma. Tulõ kõgõst väest tukõ tiidüst, et meil olõssi tulõvikun maailmalõ midägi müvvä. Mi võimi uma IT-haro üle

uhkõ olla, a kõik luu läävä nii, et paar geeniuust tegevä määndsegi idufirma, mõõvä tuu sõs vällämaalõ maaha ja ülejäänü, peris raha, juusk joba mi maast müüdä.

Kaegõ, inemise tulõva ütlen, ku näile seletä, et päält valimiisi om tan pallo veidemb jälle. Ja või-olla 5–10 aasta peräst kannatas joba inemise muudu ellä. Ja vast 25 aasta peräst om esiki peris hää. A irli, sotsõ, keski ja reformiga ei muutu kunagi midägi. Niisama ekre ja vabaeräkunnaga.

Parhilla om nii, et häitses tuu partei, kedä ettevõtja-suurtõtaja kinni masva. A teemi seokõrd niimuudu, et häitsese nuu partei, kedä peris inemise tahtva. Näütises tuu iist, et mi ei n...i ja ei varasta näide takast. Tuu om lihtsämbäst lihtsämb. Olõ inemine, elä esi ja lasõ tõi-sil ellä!

Pikk jutt – sitt jutt. Tekke säääl tugigrupp är, kõik kaido ja kama, hõrja ja aare, pulga ja jaani. Ma tulõ uma naha ja karvuga kampa ja võtami uma riigi paari väiku liigutusõga hindäle tagasi.

Tossu Tilda pajatusõ

Hiina seene

Tütretütär tull' talvõl uma tõõsõ-poolõga vanaimäle küllä. Kostis tõi tä ütlen paki Hiina siini.

Paki pääl oll' opat, kuis näist hää suust saa. Määnestki suurt kunsti säääl es olõ, olku pääle, et Hiina seene. Külmäkapin külmä vii all tunn aigu leota, perän kupata ja katski lõiku.

Tütretütär lugi oppusõ ette. Timä tõõnõpuul tsusaš vaihõlõ, et pääle kupatamist tulõ kiitmisvii päält kimmäle ka vagla är riibu. Sis kattõ noorõmb põlvkund liina pääle...

Vanaimäkene oll' elon pallo nännü naanõ. A säändsit kuoinuisi kribuskit näkk tä edimäst kõrda. Tä naas hoolõga tallitama.

Kõgõ rohkõmb oll' tä hädän vakluga. No mitte üttegi es näe.

Tä võtt' prillele appi viil luubi, kassu ei määnestki. Mis seene naa säändsõ omma, mis vaklulõgi ei passi?! A kiiten olli kribuskiist latagu saanu. Nüüt näi seene vällä nigu tsuvvanahk.

Latsõlats tõõsõpoolõga olli kah kodo jõudnu ja naksi suusti tegemä. Väidsega lõikmisõst es saa asja, sis otsiti kapist postimüügist tellit hirmkallis tsagaja. Kõõgimassinan ümbre käävä teräkese es tii joht siini piinüs, nigu vajja. Õnnõ Vinne aol soetõt hakklihamassin tsagasi Hiina seene ütlen sibulidõga kõrraligult piinüs.

Võiu ja hapnõ koorõga praatõn sündü ütlen kardokidõ ja hapnõ kurgiga süvväki. Mi kodomõtsu kikkasiini vasta Hiina seene muidoki ei saa. A kirivüs tege rikkambas.

Kuuluda

Teemi elektritõid. 5205 016.

Kas tiidset, et võit hinnäst ter-vüsliku sõõgiga kõhnas süvvä? Kõtt om täus, makõhimo kaos. Trenni tegemä ei sunnita! Alosta MASSULDA: erikorgu.ee

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

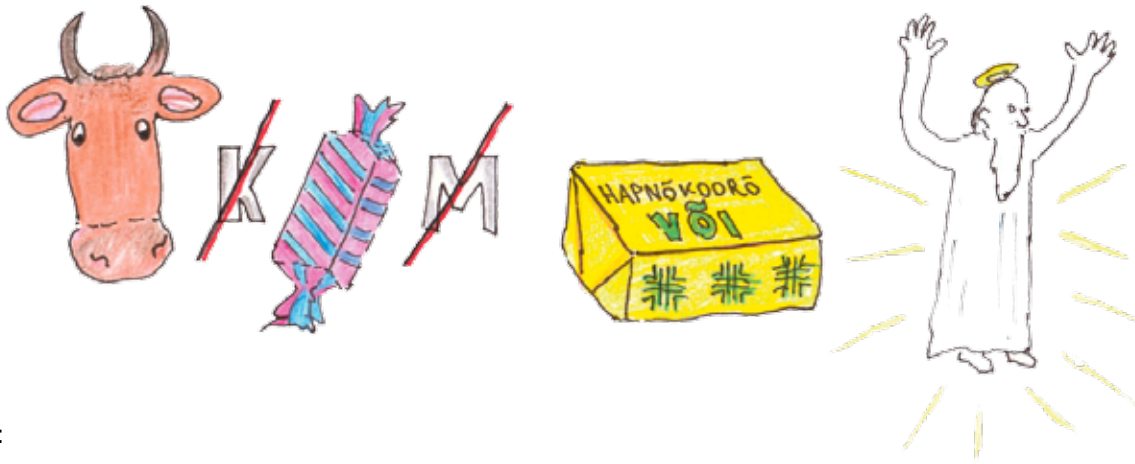
Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõva' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Mineväkõrdnõ vastus oll': SUVÕPUHKUS

Avvohinna saa TOPSI KAREN-CHRISTINE (17) Aakrõst.

Miä om taha' pildi pääle kirotõt? Niimuudu üteldäs inemisele, kiä väega pallo hädäldäs.

PILDI TEI' SAARÕ HIPPI JA EVAR